

PŘEDVánoční novéna 17.12. – 24.12.2011 – bezprostřední příprava na Slavnost Narození Krista

Překlad a úprava: Sr. Veritas Holíková

Jedná se o tradiční novénu – kterou uvozovaly takzvané velké "O" antifony napsané v latině a zhudebněné pro gregoriánský chorál, - jde o posledních 7 dní adventu před svátkem narození Krista. Předvánoční novéna se začala šířit především z klášterů, kde byla součástí večerních chval. Opat ze Solesmes, Prospero Guéranger, ve svém díle *L'Année Liturgique* píše, že tyto antifony obsahují zhutněnou celou podstatu adventu, shrnují symbolicky čekání lidí po tisícetí před námi, jejich naději příchod Mesiáše a s ním milost od Boha, která je mocnější než všechno a může změnit jejich životy. Skutečná touha, kterou obsahují tyto naléhavé prosby vyjadřuje přesvědčení generací křesťanů, že jejich síla musí být ještě v něčem hlubším, než je dobré jídlo a příjemný rozhovor s přáteli.

Jako u všech starobylých a všeobecně rozšířeným zpěvů, neznáme ani autora ani přesnou dobu kdy vznikly. Najdem je však už v ručně psaných antifonářích používaných v benediktinském klášteře za doby Bernona z Reichenau kolem roku 1000 po Kr., objevují se dokonce v díle Flacco Alcuina, ceremoniáře Karla Velikého, kolem roku 800 po Kr., a někteří se domnívají, že pochází už z doby papeže Lva Velikého ze 4. st.

Tyto "O" antifony tedy za sebou mají více než tisíciletou tradici a nepřestaly být zpívané v církvi až do našich dnů. Brzy jsou překládané do mnoha světových jazyků s různými významovými akcenty – pro srovnání je uvedena nejnovější anglická verze, která také dobře vystihuje původní text. Jejich texty tak spojují křesťany na celém světě, když mají odvahu se lišit od svého okolí i v dnešní době a chtějí se připravit na slavení vánoc i jinak než materiálně. Antifony vycházejí výhradně z biblických označení zaslíbeného Mesiáše a proto žádají interpretaci a od nás schopnost vážně uvažovat nad základními skutečnostmi křesťanství.

17. prosince

O Sapientia, quae ex ore Altissimi prodisti, attingens a fine usque ad finem, fortiter soáviter disponens que omnia: veni ad docendum nos viam prudentiae

O Moudrosti, vyšlá z úst Nejvyššího, která se rozpínáš od jednoho konce světa k druhému, ty mocně a mírně řídíš všechno, přijď a nauč nás cestě rozumnosti

O Wisdom, O holy Word of God, you govern all creation with your strong yet tender care, come and show your people the way to salvation

Moudrost, jak je zde popsána vyjadřuje něco o tajemství tří božských osob v Nejsvětější Trojici – moudrost je od Boha, je také jeho Slovem zapsaným skrze lidské autory, ale i Jeho Duchem Stvořitelem. Poté co spolupracovala na stvoření světa, sestoupila na zem, aby bydlela s lidskými syny a v jejich srdcích dala vzklíčit svatému neklidu, který po nich vždy žádá víc. Moudrost se také ztotožňuje s tím, co Janovo evangelium označí řeckým výrazem *Logos*, což je víc než pouhé slovo, snad by se přesněji dalo přeložit toto slovo jako logika moudrosti. Ježíš Kristus, jež byl od počátku u Boha je obrazem Otce i Jeho stvořitelským slovem, ale i silou a moudrostí pro ty, jež jsou učenliví. Vánoční liturgie každý rok znovu zvěstuje toto poselství při třetí mši Hodu Božího vánočního :

Na počátku bylo slovo a to slovo bylo u Boha....a z Jeho plnosti jsme všichni přijali milost za milostí...Jan 1,16

Takto myšlená moudrost je všemocnou silou, jež se rozpíná nad celým světem, Bůh bude mít také poslední slovo v dějinách, ale jedná laskavě s lidmi : Bůh Stvořitel je totiž miluje jako vlastní syny a dcery.

18. prosince

O Adonai et Dux domus Israel, qui Moysi in igne flammae rubi apparuisti et ei in Sina legem dedisti: veni ad redimendum nos in brachio extento

O Adonai, Páne a Vůdce domu Izraelova, který ses zjevil Mojžíšovi v ohni hořícího keře a dals mu zákon na Sinaji, přijď a vysvobod' nás rukama rozpjatýma

O sacred Lord of ancient Israel, who showed yourself to Moses in the burning bush, who gave him the holy law on Sinai mountain: come, stretch our mighty hand to set us free

Podle mínění některých exegetů, bylo rozšířeným zvykem u zbožných Židů, že když měli vyslovit jméno jejich Boha - svatý tetragram JHWH, vyslovovali *Adonai* – doslova Můj Pán. Což v jejich běžné řeči znamenalo asi jako můj zachránce, můj nejbližší starší a vlivný příbuzný, který je ochoten se vždy za mě postavit i mě vykoupit z otroctví.

Vzývání všemocného Boha tímto způsobem se opírá o dějinnou zkušenost Izraele. Bůh neváhal několikrát zásadně zasáhnout do dějin svého lidu, aby jej zachránil – exemplárním způsobem je to viditelné na jeho vyvoleném národě, ale s příchodem Mesiáše se takové jednání Boha stává univerzálním. Skutečně křesťanství přineslo převratné přesvědčení, že teď už neplatí žádné rozdíly, žádné rivality, všichni mají stejný přístup k Bohu a ten je ochoten jim vždy vyjít vstříc.

19. prosince

O radix Jesse, qui stas in signum popolorum, super quem continébunt reges, ossum quem gentes deprecabuntur: veni ad liberandum nos jam noli tardare

O kořeni Jesse, ty stojíš jako znamení národů, před tebou zamknou ústa králů a národy tě budou vzývat, přijď a vysvobod' nás, už neotálej

O Flower of Jesse's stem, you have been raised up as a sign for all peoples; kings stand silent in your presence; the nations bow down in worship before you. Come, let nothing keep you from coming to our aid

Když čteme v Matoušově evangeliu rodokmen Ježíše Krista, dělí se na tři velké skupiny jmen, jež dovedou k Jesseovi a k Davidovi. Matouš tak registruje jako dějinný fakt, to co už dávno před ním předpověděl prorok Izaiáš : *Vyrazí proutek z pařezu Jesseova, a*

výhonek z jeho kořenů vydá ovoce. Na něm spočine Duch Hospodinův : Duch moudrosti a rozumnosti, duch rady a síly....nebude soudit podle zdání, o pokorných v zemi bude rozhodovat podle práva. Iz 11, 1 - 2

Papež Benedikt XVI. tutu antifonu při setkání se studenty v roce 2007 interpretoval také jako možnou připomínku Sofoniášova proroctví, vztahující se k mladičké budoucí matce Mesiáše. Maria z Nazareta, obyčejná dívka pocházející z kněžského kmene, nese v sobě toto zvláštní dědictví, svatého zbytku Israele o kterém se vždy zmiňovali proroci v dobách zlých a temnotách. Ona je pravou dcerou Siónu, kde je přibýtek Boží. Ne jako kamenný chrám bez ducha, ale živoucí přibýtek Boha, který chce bydlet v lidských srdcích. Ona je výhonkem, který v beznadějně době lidských dějin přece roste z přeraženého pahýlu Davidova, v ní se naplnila také slova žalmu „...země vydala své plody.“ Ž 67,7

Ona je výhonkem, ve kterém měl začátek strom spásy a všichni spasení. Boží záměry neztroskotaly, jak se mohlo zdát už na začátku lidských dějin s Adamem a Evou, během babylonského zajetí nebo v době Marie z Nazareta, kdy byl Izrael zcela nevýznamným kmenem na okupovaném území. Pro Boha nic neztroskotalo. V obyčejném domě v Nazaretě žijí ti, kdo představují svatý a čistý zbytek Israele. Z kořenů přeraženého stromu nechá vypučet výhonek plný života, který změní běh světa – Mesiáš se narodí jako zdánlivě obyčejné židovské dítě a přece v rodové linii krále Davida, On bude také oním jediným neporazitelným Pánem dějin.

20. prosince

O clavis David, et sceptrum domus Israel, qui áperis et nemo claudit, claudis et nemo áperit, veni, et éducvinctum de domo cárceris, sedentem in ténebris et umbra mortis

O klíči Davidův, a žezlo domu Izraelova, když ty otevřeš, nikdo už nezavře, když ty zavřeš, nikdo už neotevře, přijď a vyved' nás ze žaláře spoutané, kteří sedí v temnotách a stínu smrti

O Key of David, O royal Power of Israel controlling at your will the gate of heaven. Come, break down in darkness and the shadow fo death; and lead your captive people into freedom

Hlavním a tajemným symbolem dnešní antifony je klíč, pradávňý symbol autority a vlády, vítězům přinášela poražená města klíče od městských bran na znamení, že uznávají jeho vítězství nebo byl darován nejvýznamějším osobnostem jako drahocenný dar. Považuje se za velmi pravděpodobné, že tento text vychází z mesiánského proroctví od proroka Izaiáše : *Svou vladařskou moc vložím do jeho rukou a stane se otcem obyvatel Jeruzaléma i Judova domu..... na jeho rameno vložím klíč domu Davidova, když otevře, nikdo nezavře a když zavře, nikdo neotevře* Iz 22,20-22

Dům Davidův je také obrazem církve a klíč který bude mít v rukou Mesiáš, je klíčem od podsvětí – říše temnot a zoufalství smrti, On svým vtělením a vykoupením otevřel všem přístup do ráje, a zavřel brány zoufalství smrti bez naděje na spásu a vzkříšení.

21. prosince

O Oriens splendor lucis aetérnae et sol justítiae: veni, et illúmina sedéntes in ténebris et umbra mortis

O jitřenko, jase věčného světla a slunce spravedlnosti, přijď a osvěď ty, kdo žijí v temnotě

O Radiant Dawn, splendor of eternal light, sun of justice: come, shine on those who dwell in darkness and the shadow of death

V latinském originálu se mluví o hvězdě z východu, ten v biblickém chápání jednoznačně představuje světlo, život a teplo. Už podle knihy Geneze Bůh založil na východě zahradu v Edenu – ráj, Mesiáš nemůže být očekáván odjinud, a jestli je přirovnáván k náhlému objevení se hvězdy na východě – jen proto aby rozšířil světlo zahánějící tmu nevědomosti. Křesťané se od nejstarších dob modlili obrácení k východu, kde viděli ztracený ráj stejně jako ve starých křesťnících rituálech, katechumen který se zřikal satana s jeho svody a temnými silami se vědomě obrátil zády k západu a vystoupil na východní straně z očišťujících vod křtu. Kristus je také označován ve vánoční liturgii jako plný slávy a slunce spravedlnosti které nikdy nezapadá, ale vycházející na východě. Prorok Izaiáš, předpovídající narození Mesiáše, ho také přirovnává k hvězdě, která vzejde jako světlo těch, jež znali jen tmu:

Lid, který chodil v temnotách, uvidí veliké světlo, nad těmi kdo sídlili v zemi šeré smrti, zazáří jas. Iz 9,2

22.prosine

O Rex géntium et desiderátus eárum, lapis que angularis qui facis utraque unum: veni et salva hominem quem de limo formásti

O Králi národů, toužebně očekávaný, ty jsi nárožní kámen, který spojuje Boží lid v jedno, přijď a spas člověka, kterého jsi stvořil z hlíny

O King of all the nations, the only joy of every human heart; O Keystone of the mighty arch of man, come and save the creature you fashioned from the dust

Předposlední antifona novény je interpretována jako modlitba pohanských národům, kteří nesou s sobě také touhu po spáse. Zde se odlišují od Židů, kteří měli už zákon od Mojžíše, který je měl připravit na příchod Mesiáše. O universalitě spásy a v jejích důsledku také pozdější církve jím založené, nacházíme zmínky na mnoha místech Starého Zákona. Už v knize Geneze, Patriarcha Jákob před svou smrtí předpovídal budoucí poslání svých synů, jež je také mesiánským proroctvím:

Juda nikdy nebude zbaven vladařského žezla, dokud nepřijde ten, jež z něho vzejde, na něho budou čekat všechna lidská pokolení. Gen 49,10

Mesiáš je rovněž přirovnáván k nárožnímu kameni, jež měl stejný účel jako základní kámen nějaké významné stavby. Od něho začíná celá stavba a často se do něho vyrývá jméno toho jež stavbu garantuje. To samé se žádá po očekávaném Mesiáši, aby na jeho

základech lidí všech národů a ras našli vytoužený pokoj a štěstí, po kterých se doposud marně pachtí svými ambicemi, nespravedlnostmi, závistí i válkami.

23. prosince

O Emmánuel, Rex et legifer noster, exspectatio géntium et Salvátor earum: veni et salvándum nos Domine Deus noster
O Emmanueli, Králi náš a Zákonodárce, na tebe čekají národy, abys je zachránil, přijď a dej nám spásu, Pane, náš Bože
O Emmanuel, king and lawgiver, desire of the nations, Savior of all people, come and set us free, Lord our God

V poslední velké antifoně zaznívá jako echo podobné téma jako v předchozí. Emmanuel, což doslova znamená: Bůh je s námi.... jak je důvěrně nazýván Mesiáš, je také zároveň králem a zákonodárcem. Je Bohem, který vstoupil do našeho času, do našich dějin ne v nějakém mýtickém a mlhavém nikdy ale v přesně dokazatelných historických okolnostech římské říše a judského království. Bůh křestanů přijal ne zdání člověka jak bylo běžné pro řecké bohy, ale se vši konkrétností základní podmínku lidství – naši zranitelnost, potřebnost druhých a smrtelnost.

A nový zákon, jež přinese je jediným zákonem lásky – přijde aby přebýval mezi svým lidem, Bůh blízko svým synům a dcerám, jen proto aby jim nabídl spásu a život v plnosti, když budou naplno žít ve smlouvě s Bohem.

24. prosince

Noc, ve které se narodí dítě

Vánoce jsou svátkem člověka.

Narodilo se dítě, obyčejné lidské dítě.

Jedno z miliard lidí, kteří se narodili, rodí nebo teprve přijdou na svět.

Člověk – jedno číslo ve velké statistice.

Nebylo to náhodou,

že Kristus přišel na svět v době velkého sčítání lidu, když chtěl jeden římský císař vědět, kolik poddaných čítá jeho říše.

Člověk, předmět kalkulace, zařazený do kategorie kvantity, jeden z miliard.

A přece je vždy jeden, jedinečný a neopakovatelný.

Jestli slavíme tak slavnostně narození Ježíše Krista,

činíme tak především, že On vypovídá o tom, že každý člověk je někým jedinečným a neopakovatelným.

A jestli naše lidské systémy... nejsou s to dát každému právo se narodit, existovat a žít jako jediný a neopakovatelný, pak je tu jediný, kdo mu to dává - Bůh.

Pro Něho a před Ním, každý člověk je jediný a jedinečný

někdo, koho vždycky si přál a vyvolil

koho poslal na svět žít

koho oslovuje jeho vlastním jménem ...

Jan Pavel II.

Vánoce 1978

Láska mi vysvětlila každou věc,
láska mi vyřešila každou záhadu.

Proto žasnu nad láskou, kdekoliv roste a žije.

Jestli je láska tolikrát větší, kolikrát je jednodušší,

jestli nejprostší touha po ní je v lidské nostalgii,

pak se nedivím, že Bůh chce být přijímám prostými a jednoduchými,

těm kdo mají čisté srdce

a kteří pro svoji lásku nenacházejí slova...

Bůh přišel až sem, zastavil se až na krok do nicoty

tak blízko našim očím

Život je možná jen okamžik úžasu,

úžasu vyššímu a mocnějšímu než smrt

Nemějte strach ! Nikdy !!

Karol Wojtyła

MODLITBA NA NOVÝ ROK MÉHO ŽIVOTA

Modlitba jednoho z mistrů Sufi, mystiků islámu

Když jsem byl mladý, cítil jsem se být silným

a všechny mé modlitby k Bohu byly :

Pane, dej mi sílu, abych změnil svět !

Když mi bylo čtyřicet, uvědomil jsem si, že polovina

mého života přešla, aniž bych změnil jediného člověka

a změnil jsem svou modlitbu na :

Pane, dej mi milost změnit všechny, kdo žijí v mé

blízkosti jen mou rodinu a mé přátele a budu spokojený.

Teď když jsem starý a moje dny jsou spočítané,

začínám chápat jak jsem byl pošetilý.

Moje jediná a naléhavá modlitba je :

Pane, dej mi milost abych změnil sám sebe !

Kdybych se ji modlil od začátku, nepromarnil

bych tolik let života.